

Fakulteten för
Ekonomi, Kommunikation och IT

Kristina Karlström
Lina Tuvin

IAS 36 punkt 134

-Upplysningskrav rörande nedskrivningstest av
goodwill

C-uppsats 15 högskolepoäng
Företagsekonomi

Datum/Termin: HT 2007
Handledare: Bengt Bengtsson

Sammanfattning

1 januari 2005 infördes nya redovisningsstandarder enligt IFRS/IAS. Alla börsnoterade bolag inom EU skall tillämpa de nya redovisningsreglerna. Syftet med införandet av de internationella redovisningsreglerna var att göra de finansiella rapporterna mer internationellt gångbara och jämförbara samt bidra till en mer rättvisande bild av företagets tillgångar. Uppsatsen granskar om företag uppfyller upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134 rörande att immateriella tillgångar med obestämbart nyttjandeperiod inte längre skrivs av utan årligen nedskrivningsprövas. Vi genomförde en undersökning av totalt tjugo företag från IT- och läkemedelsbranschen med redovisad goodwillpost. Vi granskade företagens årsredovisningar utifrån vår tolkningsmall av IAS 36 punkt 134. Baserat på resultatet av vår empiriska studie har vi bildat oss uppfattningen att det förekommer brister i företagens upplysningar. Vi har även genomfört samma undersökning på företagens årsredovisningar för 2005. Syftet var att ta reda på om någon förbättring gick att se då tidigare publicerad undersökning och artikel förutspått detta. Enligt vår studie har ingen märkbar förändring skett. Anledningen till att kraven inte uppfylls i större utsträckning tror vi kan vara en kombination av okunskap och svårigheter att tolka regelverket samt i vissa fall ovilja att lämna ut känslig information. Vår bedömning är att syftet med införandet av de nya standarderna inte uppnås i den utsträckning som vore önskvärd. Vi anser att de nya reglerna medför en mer subjektiv redovisning vilket minskar trovärdigheten och jämförbarheten. Målet med en mer rättvisande bild menar vi i vissa fall får stå tillbaka för försiktighetsprincipen.

Ordlista

ABL	-	Aktiebolagslagen
BFL	-	Bokföringslagen
FAR	-	Föreningen Auktoriserade Revisorer
IAS	-	International Accounting Standards
IASB	-	International Accounting Standards Board
IFRIC	-	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	-	International Financial Reporting Standards
RR	-	Redovisningsrådet
SIC	-	Standing Interpretations Committee
ÅRL	-	Årsredovisningslagen

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Problemformulering.....	8
1.3	Syfte	9
1.4	Avgränsning.....	9
2	Metod	10
2.1	Typ av undersökning.....	10
2.2	Ansats vid datainsamling	10
2.3	Val av metod.....	11
2.4	Datainsamling	12
2.5	Validitet och Reliabilitet	13
2.6	Urval	14
2.7	Bearbetning av information	14
2.8	Analys	15
3	Teori och referensram	16
3.1	Grundläggande redovisningsprinciper	16
3.1.1	Rättvisande bild	16
3.1.2	Fortlevnadsprincipen.....	16
3.1.3	Försiktighetsprincipen.....	16
3.2	Redovisningens kvalitativa egenskaper	16
3.2.1	Relevans.....	17
3.2.2	Tillförlitlighet.....	17
3.2.3	Neutralitet	17
3.2.4	Jämförbarhet	18
3.2.5	Materialitet.....	18
3.3	Intressentmodellen	19
3.4	Principal- agentteorin.....	18
3.5	Redovisningens subjektivitet och objektivitet	19
3.5.1	Objektivitet	19
3.5.2	Subjektivitet	20
3.6	Definition goodwill.....	20
3.7	Goodwillhistorik	21
3.8	Immateriella tillgångar.....	22
3.9	Nedskrivning.....	23
3.10	Upprättandet av en förvärvsanalys.....	23
3.11	IASB	24
3.12	Svenska förhållanden och den goda redovisningsseden	24
4	Empiri	26
4.1	Regelverk och tolkningsmall	26
4.1.1	Ordförklaringar	26
4.1.2	Regelverk IAS 36 punkt 134.....	26

4.1.3	Tolkning av upplysningskrav inför empirisk studie	28
4.2	Genomförande av undersökning	30
4.3	Resultat av undersökning	30
4.3.1	Uppfyllelse av krav enligt IAS 36 punkt 134	30
4.3.2	Resultat för bästa respektive sämsta företag i undersökningen	32
4.3.3	Förändring från 2005 till 2006	34
5	Analytisk diskussion	36
6	Slutsats och förslag till fortsatt forskning	40
6.1	Förslag till fortsatt forskning	40
7	Källförteckning	41

1 Inledning

I detta avsnitt redogör vi för bakgrunden till problemformuleringen och de problemställningar vi kommer att besvara i uppsatsen. Vidare behandlas syftet med uppsatsen och gjorda avgränsningar.

1.1 Bakgrund

Definitionen på en koncern är enligt ÅRL (SFS 1995:1554) ett moderbolag som ensamt, eller tillsammans med annat bolag, innehar mer än 50 procent av samtliga aktier i ett eller flera dotterbolag. Att inneha 50 procent i ett dotterbolag innebär inte nödvändigtvis att moderbolaget äger 50 procent av aktierna, utan det räcker att moderbolaget kontrollerar 50 procent av rösterna i dotterbolaget vilket kan uppkomma om ett bolag förvärvat andelar i flera dotterbolag och därmed indirekt kontrollerar mer än vad det procentuella aktieinnehavet uppgår till. (Lönnqvist, 2006)

Alla enskilda bolag som ingår i en större koncern upprättar sina egna del- och årsrapporter. Moderbolaget är även förpliktat att upprätta en koncernredovisning. Målet med koncernredovisningen är att på bästa sätt slå ihop alla dotterbolags årsredovisningar, likna detta med en gemensam årsredovisning och ge en överblick över hela koncernens ekonomiska ställning och resultat. Koncernbolagens tillgångar, skulder, eget kapital, intäkter och kostnader slås ihop och sedan genomförs vissa korrigeringar och elimineringar för koncerninterna mellanhavanden som utdelningar, handel bolagen emellan samt interna skulder och fordringar. (FAR FÖRLAG, 2006)

En av posterna som måste korrigeras är koncerninternt aktieinnehav. Summan på denna post beror på hur mycket moderbolaget förvärvat i varje enskilt dotterbolag. Vanligt förekommande är att moderbolaget betalar mer för aktierna i dotterbolaget än vad de förvärvade aktiernas redovisade värde uppgår till. Detta övertvärde kallas goodwill i koncernredovisningen och klassificeras som en immateriell tillgång. Värdet motiveras med att moderbolaget i framtiden förväntar sig extra goda vinstutsikter baserade på antaganden om t ex dotterbolagets ställning på marknaden, ett starkt växande varumärke eller stor satsning på forskning och utveckling. (Lönnqvist, 2006)

Enligt tidigare redovisningsstandard uttryckta i redovisningsrådets rekommendationer RR 1:0 och RR 17 redovisades goodwill till dess anskaffningsvärde, minskat med ackumulerade av- och nedskrivningar. Tillgångarna bedömdes ha en begränsad nyttjandeperiod på maximalt 20 år. (Lönnqvist, 2006)

Dessa tidigare standarder har på senare år förändrats enligt de internationella redovisningsstandarderna IFRS/IAS. Dessa började träda i kraft den 1 januari 2005 och alla börsnoterade bolag inom EU har sedan bokslutet 2005 varit skyldiga att tillämpa de nya reglerna vid upprättandet av sin koncernredovisning. Syftet med införandet av de nya

internationella redovisningsreglerna var att göra de finansiella rapporterna mer internationellt gångbara och jämförbara. (FAR FÖRLAG, 2007) Redovisningen och upplysningarna för bolagen kunde skilja sig märkbart åt mellan olika länder vilket gjorde det svårt för bolagens intressenter, t ex aktieägare och finansiärer, att bilda sig en övergripande bild över varje enskilt bolags marknad och situation i övrigt. (www.kpmg.se, a)

De nya redovisningsstandarderna har inneburit relativt stora förändringar för bolagens rapportering och redovisning. En av de största förändringarna, som vi i denna uppsats kommer att fördjupa oss i, är IAS 36 som behandlar redovisningen vid rörelseförvärv. Enligt de nya reglerna anses goodwill vara en immateriell tillgång med obegränsad nyttjandeperiod. Precis som tidigare värderas goodwill till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade av- och nedskrivningar. Vidare gäller att andra immateriella tillgångar skall särskiljas från goodwill och delas upp och redovisas för sig. Anledningen till detta är att redovisningen skall bli så detaljerad som möjligt. (Artsberg, 2005) Exempel på sådan uppdelning av immateriella tillgångar är varumärken, kundavtal, licenser, kundlistor och kundrelationer. Det som återstår efter denna segmentering redovisas som goodwill.

Avskrivningar är inte längre tillåtna avseende goodwill. Istället ska ett årligt nedskrivningstest göras inför varje bokslut. Även om det ej föreligger nedskrivningsbehov så är den årliga nedskrivningsprövningen tvingande. Inför dessa nedskrivningsprövningar måste tillgångens återvinningsvärde uppskattas och skulle det visa sig att återvinningsvärdet understiger tillgångens redovisade värde finns det anledning att göra en nedskrivning. I de fall en nedskrivning genomförs är det ej tillåtet att senare år återföra denna nedskrivning, om värderingen av den aktuella tillgången skulle visa ett högre värde kommande år. (Lönnqvist, 2006)

Enligt en studie gjord av Jan Buisman, auktoriserad revisor på Öhrlings PriceWaterhouseCoopers och Peter Malmqvist, analyschef Nordnet Securities Bank, är de slojade goodwillavskrivningarna den största synliga effekten efter införandet IFRS/IAS.

”Den huvudsakliga resultateffekten kommer från slojade avskrivningar på tillgången goodwill. Slojade goodwillavskrivningar ökade eget kapital med ca 1,9 procent. För populationen som helhet blev det en rätt rejäl vinstökning” (Balans nr 12, 2005, sid 1)

Ett resultat av förändringen avses vara att de nya standarderna ska ge en mer rättvisande bild av bolagets immateriella tillgångar och dess ekonomiska ställning. Genom den årliga bedömningen förväntas redovisningen ge en mer rättvisande bild av värdet på bolagets immateriella tillgångar än enligt tidigare normgivning. Anledningen till att de immateriella tillgångarna och goodwill tidigare skulle skrivas av på bestämd nyttjandeperiod var att de ansågs vara ”förbrukade”, och de framtida extra goda vinsterna efter den bedömda perioden inte längre existerade. En svårighet idag är dock att bedöma huruvida dessa tillgångar fortfarande existerar. Det kan tyckas att de nya reglerna ger

bolagen större frihet och, i större utsträckning än förut, möjlighet att själva påverka hur de berörda tillgångarna skall värderas och redovisas. Trots att syftet med denna förändring är att ge en mer rättvisande bild av tillgångarna kan det tyckas att värderingen brister i sin trovärdighet, då det är bolagen själva som genomför denna analys och bedömer värdet på dessa tillgångar som egentligen bara består av framtida förväntningar. Enligt en artikel i tidskriften Balans (Balans nr 3, 2005) är slopade avskrivningar den rekommendation som för många företag haft största resultateffekten vid övergång till IFRS/IAS. Bolagens bedömning påverkar storleken på koncernens totala tillgångar och indirekt även bolagets värde på marknaden, då redovisningen och de finansiella rapporterna till stor del riktar sig till viktiga intressenter så som finansanalytiker, aktieägare och finansiärer.

1.2 Problemformulering

Införandet av de nya internationella redovisningsreglerna IFRS/IAS har inneburit en del frågetecken vad gäller upplysningskraven i ovan nämnda nedskrivningsprövningar. Enligt en tidigare undersökning (Balans 6-7, 2006) som omfattar årsredovisningar från 2005 avseende totalt 40 svenska och utländska bolag noterade på Stockholmsbörsen, framkom att många företag ej uppfyller kraven enligt IAS 36 punkt 134. Det finns stora brister i upplysningarna om de antaganden som ligger till grund för nedskrivningsprövningarna. Enligt denna undersökning ligger bristerna främst i dessa tre punkter: (Balans 6-7, 2006, sid 4)

- *"Beskrivning av hur värdet på varje viktigt antagande i nedskrivningstesten har fastställts". (134 d:ii)*
- *"Angivande av period för prognostiserade kassaflöden för de immateriella tillgångarna". (134 d:iii)*
- *"Upplysning av tillväxttakt för extrapolering av kassaflödesprognoser."*
(134 d:iv)

Vi anser detta vara en intressant fråga och har valt att göra en liknande undersökning på hur bolagen uppfyller redovisningskraven enligt IAS 36 punkt 134 rörande värderingen av immateriella tillgångar. Målet var att på visst sätt bygga vidare på tidigare gjord undersökning för att se om vi skulle komma fram till liknande resultat. Var ligger eventuella svagheter och brister i bolagens redovisning? I de fall bolagen brister i upplysning av de berörda antagandena, finns det antydning på att det skett någon förbättring över tiden?

Frågorna som besvaras i uppsatsen är

1. Uppfyller de granskade företagen upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134?
2. Om det förekommer brister i lämnade upplysningar - Kan någon förbättring ses från 2005 till 2006?

1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att genomföra en undersökning för att kunna bedöma om upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134 uppfylls i de lämnade årsredovisningar vi granskat. Vidare undersöks om någon positiv utveckling skett mellan 2005 och 2006.

1.4 Avgränsning

Uppsatsen behandlar endast hur företagens årsredovisningar uppfyller upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134. Undersökningen har begränsats till företag inom IT- och läkemedelsbranschen. Tio företag i vardera branschen med en redovisad goodwillpost har granskats.

Metod

I detta avsnitt redogör vi för vilken typ av undersökning vi valt att genomföra, ansats vid datainsamling, metodval, urval samt hur vi bearbetat den insamlade informationen.

2.1 Typ av undersökning

Det finns olika sorters undersökningar för att besvara en frågeställning eller för att beskriva verkligheten. Dessa beskrivs i Jacobssen (2002).

Explorativa kallas undersökningarna om de är utforskande. Med detta menas att man undersöker och försöker samla in så mycket information som möjligt inom ett bestämt område. Genom denna information hoppas man sedan kunna redovisa ny kunskap som kan leda till vidare studier. Det vanliga vid explorativa studier är att ett flertal tekniker används vid insamlingen av relevant information.

Deskriptiva kallas undersökningarna om de är beskrivande. Med detta menas att viss kunskap finns redan om ämnet och syftet med undersökningen är att förklara hur det har sett ut eller hur förhållanden ser ut idag. Vanligt vid dessa studier är att endast en teknik används vid informationsinsamlingen samt att man endast studerar ett fåtal infallsvinklar av det aktuella området.

Hypotesprövande kallas undersökningar där tillräcklig information redan existerar och syftet men undersökningen är att från teori skapa antaganden om hur verkligheten ser ut. De existerande teorierna och antagandena används som ett verktyg i undersökningen.

Då vi i vår undersökning valt att enbart studera årsredovisningar, således endast en teknik för informationssamlandet, och utifrån detta redogöra för förhållandena för 2005 respektive 2006, definieras vår undersökning som deskriptiv. Vi gjorde bedömningen att en deskriptiv undersökning i detta fall var det bästa alternativet för att få relevant och användbar information.

2.2 Ansats vid datainsamling

I all form av datainsamling och undersökningar är huvudsyftet att få fram en rättvisande bild av hur verkligheten egentligen ser ut. Det finns två tillvägagångssätt när det gäller att beskriva verkligheten. Det första är att använda sig av den så kallade **deduktiva ansatsen**. Denna går ut på att använda sig av en redan existerande teori och utifrån den utforska verkligheten, empirin. Slutsatserna som görs utifrån undersökningen ligger sedan till grund för att antingen styrka eller omformulera en gällande teori eller ett

påstående. Man utgår med andra ord utifrån konkreta förutbestämda påståenden, vilket kan ha en negativ effekt på resultatets överensstämmelse med verkligheten då undersökaren till stor del redan vet vad det är som eftersöks i undersökningen. (Jacobssen, 2002)

Det andra tillvägagångssättet för att beskriva verkligheten kallas **induktiv ansats**. I denna teori genomförs arbetet från motsatt håll. Undersökningen går då ut på att granska verkligheten, empirin, och sedan utifrån denna formulera en teori eller påstående. (Jacobssen, 2002)

Detta synsätt har formulerats som *"En grundad teori som är trogen vardagsrealiteterna på ett substantiellt område är en teori som är grundligt inducerad från olika data"* (Glaser & Strauss, 1967 refererad i Jacobssen, 2002, sid 35).

Vår undersökning grundar sig på induktiv ansats då det ej existerar någon teori eller något vetenskapligt grundat påstående beträffande vår undersökning. Vi väljer att undersöka verkligheten som den är och därefter själva försöka formulera en slutsats av det resultat vi får fram. Vi har gjort bedömningen att den induktiva ansatsen kommer ge en rättvisande bild av verkligheten

2.3 Val av metod

Vid insamling och sammanställning av empiriska data är det viktigt att i förväg bestämma vilket arbetssätt som skall användas. Hur skall data samlas in och vilken metod är i varje enskilt fall mest lämplig för att på bästa sätt spegla verkligheten och inte resultera i missvisande resultat? Detta är ett viktigt moment då insamlingsmetoden till stor del påverkar datas slutliga giltighet. Det finns olika strategier för att samla in empirisk data och de olika tillvägagångssätten är beroende av vilken sorts data det är som skall analyseras. Det som ofta ligger till grund för vilken metod som skall användas är problemställningen. (Jacobsen, 2002) De metoder som behandlas är kvalitativ och kvantitativ metod.

Den kvalitativa metoden används främst vid analys och tolkning av en företeelse eller för att styrka begrepp. Kvalitativ data är insamlad information som till största del består av ord och texter, dessa används sedan till att förmedla en åsikt eller en möjlig förklaring till en frågeställning eller given situation. Ofta är problemställningen ej klar vid denna metod och det är då nödvändigt att använda sig av en mer anpassbar metod för undersökningen. Detta innebär att man bör vara beredd, och ha möjlighet, att anpassa undersökningen och utformningen under arbetets gång. Inom kvalitativ insamling finns inga färdiga frågeformulär eller svarsalternativ, utan insamlingen av data sker oftast genom personliga intervjuer där respondenten redogör för synpunkter och åsikter angående ett specificerat område. Det är därför, genom den kvalitativa insamlingen av empirisk data jämfört med kvantitativ data, svårare att på förhand styra eller på något sätt påverka det slutgiltiga resultatet av undersökningen. Nackdelar med denna metod är att

det är relativt resurskrävande. Det är betydligt enklare att sammanställa färdiga frågeformulär än vad det är att analysera enskilda, och till varandra oberoende intervjuer. Det kan även vara frågan om ett praktiskt problem när det handlar om att få tillgång till värdefulla respondenter. Att genomföra intervjuer är tidskrävande och det är ibland svårt att, genom ett litet antal respondenter, få fram relevant information som ger möjligheten att sedan dra några slutgiltiga slutsatser. (Jacobsen, 2002)

Den kvantitativa metoden kräver att information och ämnesområde kategoriseras och struktureras innan undersökningen genomförs. Med kvantitativ datainsamling avses oftast insamling av data i form av siffror och värden. Denna metod kan inte anses vara lika flexibel i utformningen och genomförs ofta med färdiga frågeformulär och variabler till ett större antal respondenter. Fördelarna med denna metod är att de ofta är mindre resurskrävande, både ur respondentens och undersökarens synvinkel. Arbetet genomförs i de flesta fall via förtryckta identiska frågeformulär där undersökaren i förväg strukturerat upp frågor och svarsvariabler. Ytterligare en fördel med den kvantitativa metoden är att det är jämförelsevis lätt att efter genomförd undersökning sammanställa och analysera informationen. Handlar det om information uttryckt i siffror finns ofta stor hjälp att tillgå via datorer och speciellt framtagna program, vilket resulterar i mindre tidskrävande arbete. Det negativa i denna metod anser många vara att det är relativt enkelt att på förhand vinkla och till viss del påverka utfallet av undersökningen. Genom att ha möjligheten att välja en viss formulering vid framställandet av frågorna och begränsade variabler i svarsformuläret riskerar utfallet i vissa fall avvika från hur empirin egentligen ser ut. (Jacobsen, 2002)

Vi har valt att göra en undersökning med kvantitativa inslag, då vår data är av ordinalskalenivå, vilket innebär att en rangordning mellan svaren är möjlig. Det går att på ett meningsfullt sätt avgöra om det ena värdet är bättre eller sämre än ett annat (Körner & Wahlgren, 2005). Målet med uppsatsen är att se hur väl företag uppfyller kraven i IAS 36 punkt 134 samt en jämförelse mellan de två senaste årens årsredovisningar. För att kunna genomföra en jämförelse ansåg vi att en kvantifiering av undersökningen var nödvändig. Då den information vi analyserar består av både kvalitativ (förvaltningsberättelse, noter) och kvantitativ data (resultat- och balansräkning) var vi tvungna att innan undersökningens genomförande ställa upp en egen modell för hur vi tolkar regelverket och vad som krävs för att företagen skall anses ha uppfyllt kraven.

2.4 **Datainsamling**

Datainsamling kan ske genom antingen primär eller sekundär data. Den information som samlas in för första gången kallas **primärdata**. Information som redan finns tillgänglig kallas för **sekundärdata**. Det är närheten till informationslämnaren som avgör. Primärdata är alltså information som samlas in via förstahandsrapporteringar där det inte finns någon tidigare sammanställd information. När det istället handlar om granskning av sammanställd information, t ex tidskrifter och vetenskapliga artiklar, kallas informationen för sekundärdata. (Jacobsen, 2002)

Då vi använder oss av årsredovisningar, och sedan sammanställer den granskade informationen, grundas vår undersökning på primärdata. För att fördjupa oss och få mer kunskap i ämnet började vi med att läsa artiklar som behandlade ämnet. Artiklarna vi använde oss av hämtade vi från tidskriften Balans. Vi läste även råd och rekommendationer från ett antal revisionsbyråer samt annan litteratur som behandlar ämnet. Således använde vi oss av sekundärdata för att få bättre förståelse av ämnet. För att genomföra vår undersökning har vi därefter granskat tjugo på förhand utvalda årsredovisningar utifrån vår tolkning av IAS 36 punkt 134.

2.5 Validitet och Reliabilitet

Validitet (giltighet) kallas den säkerhet som fastställer hur väl undersökningen undersöker det som verkligen planerades från början. Det som faktiskt undersökts skall också överensstämma med vad som var syftet att undersöka. (Jacobsen, 2002) För vara säkra på att uppnå hög validitet i vår undersökning har vi varit noga med att ha en klar problemformulering och en väl genomtänkt och utarbetad tolkningsmodell för IAS 36 punkt 134. På detta vis försäkrar vi oss om att vi undersöker det vi planerat att undersöka. Det som eventuellt kan minska validiteten i vår undersökning är om vi från regelverket gjort någon felaktig tolkning som därefter förts vidare till vår tolkningsmall.

Reliabilitet (tillförlitlighet) innebär ett mått på hur tillförlitligt undersökningen genomförts utan att påverkas av slumpinflytanden. Om reliabiliteten är låg skulle resultatet riskera att avvika från populationen och resultera i en felaktig generalisering. (Jacobsen, 2002) Vi anser att reliabiliteten i vår undersökning är hög då undersökningen har kvantitativa inslag, vi bedömer om företagen blir antingen godkänd eller icke godkänd på de olika delpunkterna. För att undvika eventuella slumppåverkanden i vår granskning har vi noga utgått från vår tolkningsmodell. Denna tolkningsmodell var vi noga med att formulera tillsammans för att i slutändan undvika tolkningsskillnader som skulle påverka vår undersöknings validitet. Vi valde även att genomföra undersökningen gemensamt för att undvika tolkningsskillnader. Det som eventuellt kan påverka reliabiliteten negativt är att vi enbart granskar två branscher, IT- och läkemedelsbranschen. För att öka reliabiliteten i vår undersökning ytterligare skulle man således kunna granska fler branscher och även fler företag i varje bransch. Detta är dock inte något vi har haft möjlighet till under denna uppsats.

2.6 Urval

I vår undersökning har vi granskat 20 företags årsredovisningar från 2005 och 2006.

De kriterier vi utgick från vid urvalet av företag till undersökningen var att företagen skulle

- vara börsnoterade på den svenska marknaden
- ha upprättat en koncernredovisning enligt IFRS/IAS
- vara verksamma inom IT- eller läkemedelsbranschen

Anledningen till att just IT- och läkemedelsbranschen valdes är att de generellt sett ofta har en redovisad goodwillpost.

Då vi ej hade möjlighet att undersöka hela populationen som uppfyllde ovan nämnda kriterier gjorde vi ett slumpmässigt urval ett så kallat stickprov. (Patel & Davidson, 2003) Vårt urval fick vi genom att från internetsidan Avanza, som är Sveriges största nätmäklare, slumpa fram företag från First North, Small Cap, Mid Cap och Large Cap. Anledningen till att vi valde att granska företag från alla dessa listor var att vi ville få en större spridning i vårt urval genom att granska företag med olika stort börsvärde. Detta för att få en helhetsbild av hur väl företag, både stora och små, uppfyller upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134. Då vi ej avser att göra någon vidare jämförelse företagen emellan, och vi ej anser att detta är relevant för senare analys av resultatet, väljer vi att endast namnge de granskade företagen (se bilaga 1). Således bifogas ingen övrig information om de företag som ingått i undersökningen. Vi väljer att analysera undersökningens resultat som helhet och inte gå in på varje enskilt bolag.

2.7 Bearbetning av information

Då vi gjorde vår undersökning valde vi att dela in den insamlade informationen efter olika kriterier. Eftersom informationen vi tog del av även bestod av kvalitativ data var vi tvungna att sätta upp olika kriterier för hur vi skulle behandla svaren, innan vi började vår undersökning. För att göra det möjligt att sammanställa insamlad data till jämförbara siffror och kunna erhålla eventuell procentuell förändring mellan de aktuella åren delade vi in svaren i tre olika kategorier. Dessa var

I kategorin kallad, **Godkänt**, redovisades den information som uppfyllde de krav vi formulerat utifrån vår tolkningsmall.

Icke godkänt var kategorin för de företag som inte uppfyllde kraven utifrån ovan nämnda tolkning.

Då vi började med vår undersökning märkte vi att det fanns bolag i urvalet som ej rapporterat vissa upplysningsuppgifter, men som utelämnat dessa av andra orsaker än de som redovisades i kategorin ej godkänt. Det var t ex väldigt ovanligt att bolag använde sig av verkligt värde eller marknadsvärde när det handlade om att fastställa återvinningsvärdet på de immateriella tillgångarna. Då detta är en valmöjlighet för företagen, och de flesta företagen istället använde sig av värdering till nyttjandevärde valde vi att skapa en tredje kategori, *Finns ej*. Detta för att inte få ett missvisande resultat när vi sedan skulle sammanställa datan. Det förekom även att vissa obligatoriska upplysningskrav utelämnats i redovisningen och bolagen hade motiverat detta med att de av konkurrensskäl valde att ej offentliggöra denna information. Det handlade främst om upplysning om viktiga antaganden i bolagens känslighetsanalys. Vi ansåg trots denna förklaring att kraven ej uppfyllts och således kategoriserades som icke godkänt.

När insamlingen av informationen i urvalet var färdig sammanställde vi datan i två olika scheman. Ett för varje år (2005 och 2006) och varje schema innehöll den insamlade informationen från samtliga företag i urvalet. Vi använde oss av Excel™ för att sammanställa diagram som gav en mer övergripande bild av undersökningens resultat.

2.8 Analys

I vår analytiska diskussion har vi kopplat samman teoriavsnittet med de resultat vi fått från vår empiriska studie. Vi analyserar resultatet och kommer med egna reflektioner av hur vi ser på hur väl företagen uppfyller upplysningskraven samt vad detta kan bero på. Vi har valt att se till resultatet som helhet och går därför inte in på vad som klassas som bra respektive dåligt för varje enskilt bolag. Då IAS 36 punkt 134 är ett regelverk som är tvingande anser vi att alla krav skall uppfyllas av alla berörda bolag. Vi väljer därför att inte göra någon skala på graden av vad som ska klassas som bra eller dåligt resultat. Önskvärt resultat i vår undersökning var alltså att samtliga delpunkter uppfyllts.

3 Teori och referensram

I detta avsnitt redogör vi för relevant teori och referens för redovisning enligt IAS 36 punkt 134.

3.1 Grundläggande redovisningsprinciper

De grundläggande redovisningsprinciperna är allmänna regler för redovisningen. Nedan beskrivs ett antal principer som är relevanta för uppsatsens ämne.

3.1.1 Rättvisande bild

Med rättvisande bild menas att redovisningen skall vara sann och bygga på verklig fakta. Meningen är att redovisningen ej får bestå av ofullständigt presenterad information. Det handlar inte nödvändigtvis om att förvränga eller presentera inkorrekt information, utan det kan i många fall handla om att utelämna viktig information som i sin tur bidrar till att redovisningen ej kan anses ha upprättats enligt rättvisande bild. (Artzberg, 2005)

3.1.2 Fortlevnadsprincipen

Fortlevnadsprincipen har länge ansetts vara den mest grundläggande principen. Med den menas att företaget har som syfte och mål att fortsätta bedriva sin verksamhet i en betydande framtid. (Lönnqvist, 2006)

3.2 Redovisningens kvalitativa egenskaper

För att redovisningens mål skall vara möjliga att uppnås krävs vissa egenskaper. Nedan beskrivs ett antal egenskaper som är relevanta för uppsatsens ämne.

3.2.1 Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen innebär att tillgångar skall värderas med viss försiktighet för att undvika att övervärderas. På liknande sätt gäller att skulder hellre värderas högt för att undvika undervärdering. Principen syftar till att undvika att företag gör utdelningar på orealiserade vinster som kan ha uppkommit på grund av oförsiktig värdering. (Nilsson, 2005)

3.2.2 Relevans

Informationen i redovisningen skall bidra med upplysning som utifrån beslutsfattaren och intressentens synvinkel kan ligga till grund för ett beslutsfattande. Informationen skall på bästa sätt bidra till att ge en tydlig bild av framtida kommande händelser, och vilka förväntningar som kan ställas på företaget. Exempel på sådan information är budgetar och finansiella prognoser. Lika viktigt som det är att informationen är relevant när det gäller framtida förväntningar och prognoser, lika viktigt är det när det gäller att beskriva hur verksamheten har sett ut i form av ekonomiska rapporter och uppföljningar. Ofta ligger historisk information i form av ekonomiska rapporter som grund för framtida prognoser och som underlag för beslut som måste fattas i framtiden. Det är alltså utan relevant information i de historiska rapporterna risk för att felaktiga beslut fattas i framtiden. (Lönnqvist, 2006)

3.2.3 Tillförlitlighet

När man talar om tillförlitlighet i allmänhet menas oftast noggrannhet eller äkthet. När det handlar om tillförlitlighet som en av redovisningens kvalitativa egenskaper menas att den information och de antaganden som presenteras i rapporterna verkligen återger det som de är menade att göra, för att i sin tur bidra till relevant information. Informationen skall inte innehålla fel eller på något annat sätt vara vinklad. Tillförlitlighet inom redovisningen kan ofta anses vara komplex. Ett exempel på detta är att tillförlitlig information ibland handlar om information som inte direkt är synlig i bolagens redovisning i form av siffror och ekonomiska rapporter. Dessa viktiga fakta som ligger till grund för redovisningen och framtida beslutsfattande, men som inte går att presentera som ekonomiska budgetar eller planeringar, kan bestå av immateriella värden. Exempel på sådan information är intellektuellt kapital eller bolagets policy och inställning vad gäller miljöredovisning, som till stor del ligger till grund för kommande beslut. Det kan förekomma svårigheter i att fastställa värdet på dessa tillgångar. (Falkman, 2000)

3.2.4 Neutralitet

Skulle den information som presenteras i bolagens rapporter vara manipulerad, eller på annat sätt vara påverkad av bolagets eget intresse, bedöms inte informationen vara neutral. Då bolagens mål med verksamheten i de flesta fall är lönsamhet och vinst kan det tyckas att denna princip torde vara svår att helt och hållet förhålla sig till. Det finns idag många möjligheter för bolagen att indirekt påverka det slutliga resultatet genom att periodisera kostnader samt ha stor påverkan på värdering och bedömning av värde och nyttjandeperiod för bolagets tillgångar. (Falkman, 2000)

3.2.5 Jämförbarhet

Jämförbarhet innebär att information skall kunna gå att jämföra företag emellan samt från år till år inom företaget. Således bör samma redovisningsprinciper tillämpas varje år. För att bidra till detta finns idag ofta utarbetade standardiseringar inom de flesta områden som bidrar till att redovisningen och uppgifterna presenteras på likvärdigt sätt. Trots detta finns det fortfarande stor valmöjlighet vad gäller presentationen av viktig information som kan ha en negativ inverkan på redovisningens jämförbarhet. (Artzberg, 2003)

3.2.6 Materialitet

Materialitet handlar om att lyfta fram de händelser och transaktioner som anses ha stor betydelse inför kommande beslut. Det skulle näst intill vara en omöjlighet att särredovisa samtliga transaktioner i en redovisning. Det skulle även resultera i höga kostnader för bolagen. Vissa händelser kan dock, ur ägaren eller användarens perspektiv, vara en fördel att redovisa separat på grund av att de spelar en betydande roll som underlag inför eventuella beslut eller kommande rapporter. (Falkman, 2000)

3.3 *Principal- agentteorin*

Teorin fokuserar på konflikten i relationen mellan företagets chefer och dess ägare. Cheferna kallas *agenter* och ägarna *principaler*, därav teorins namn. När cheferna fattar beslut ska de göra det utifrån ägarnas intresse snarare än sina egna. Problemet teorin belyser är risken att agenten handlar i eget intresse för att på så vis öka sin egen nytta på bekostnad av principalen. Teorin ställer i centrum att säkra principalernas intressen. (Hatch, 2002)

Tillgång till relevant information är avgörande för principalernas möjlighet att kontrollera om agenterna fullgör sitt uppdrag. Har principalerna fullständig information har de goda möjligheter att granska agenterna och avgöra om de handlar i principalernas eller eget intresse. Lämnar agenterna ofullständig information riskerar de visserligen att bli påkomna, men de kan också klara sig undan, vilket kan locka till att undanhålla upplysningar. Principalerna riskerar således att utnyttjas vid bristande information. (Hatch, 2002)

Principal- agentteorin uppstod på 1970-talet pga att redovisning började uppmärksammas ur ett politiskt perspektiv. Teorin utgår från att aktörerna är rationella i sitt beslutsfattande och vill maximera nyttan. En agent förväntas exempelvis välja den redovisningsmetod som ger det högsta resultatet och största vinsten då agentens ersättning många gånger kan vara direkt beroende av detta, oftast genom olika bonusavtal. (Artsberg, 2005)

3.4 *Intressentmodellen*

Alla företag har flera olika intressenter. Alla som har någon form av utbytesrelation med företaget anses vara en intressent. Således kan man säga att intressenterna och organisationen står i ett beroendeförhållande till varandra. Intressenterna medverkar i företagets verksamhet men kräver samtidigt något i utbyte. Interaktionen mellan intressenterna kan vara komplicerad men måste enligt modellen begripas för att man ska förstå hur utbytesrelationerna fungerar. Intressenternas syfte och mål med sin medverkan är inte alltid överensstämmande och det är inte ovanligt att konflikter uppstår mellan parterna.

Ägarna satsar kapital och vill ha avkastning för den risk de tar. De är angelägna om att företaget går med vinst och att deras satsade pengar förvaltas på ett bra sätt.

Kunderna köper företagets varor och tjänster och vill självklart bli nöjda med produkten, leverans, pris osv. Kunderna är för många företag den viktigaste intressenten.

Långgivare bidrar med kapital till verksamheten och vill i utbyte ha ränta och amorteringar.

Företagsledningen arbetar i företaget och är angelägna om att få bra betalt för sin insats.

Leverantörer levererar produkter och tjänster till företaget och vill i utbyte ha betalning i tid.

Intresseorganisationer driver företagets olika intressen. De flesta företag är medlemmar i olika intresseorganisationer.

Anställda arbetar i företaget och vill ha lön för sin insats.

Stat och kommun kan bl a bidra med utbildning, kommunikationer samt bidrag och lån. I utbyte vill de få företag att ta sitt ansvar att betala skatt och att verka för en hög och stabil nivå på sysselsättningen i landet. (Bruzelius & Skärvad, 2004)

3.5 *Redovisningens subjektivitet och objektivitet*

Nedan följer beskrivning av begreppen objektivitet och subjektivitet och dess påverkan på redovisning.

3.5.1 **Objektivitet**

Objektivitetsprincipen är en allmänt vedertagen princip och *"innebär att endast affärshändelser vilka kan styrkas genom verifikationer får användas i bokföringen och dessutom endast i monetära termer, dvs. i penningbelopp"* (Holmström, 2001, sid 316).

Absolut objektivitet anses vara en omöjlighet att uppnå. Objektivitetsprincipen innebär således att redovisaren åtminstone i möjligaste mån skall använda objektiv redovisningsdata som kan kopplas till affärshändelser. Redovisningen av en ekonomisk händelse ska enligt objektiv redovisning vara enhetlig oavsett vem som genomför redovisningen menar vissa författare (t ex Belkaoui 1994, refererad i Nilsson 2005).

Redovisningen skall vara opartisk och saklig, bestå av verifierbara metoder och vara oberoende av vem som genomför mätningen. (Nilsson, 2005)

Bristande objektivitet kan kännetecknas av att (www.ne.se, a)

-Redovisningen innehåller sakliga fel, fakta man uppger är inte representativ och har valts ut partiskt, metoden man nyttjar sig av används felaktigt eller inkonsekvent.

-Upprättaren av redovisningen har exempelvis ekonomiska eller politiska intressen som tillåts påverka utformningen av redovisningen.

3.5.2 Subjektivitet

Subjektiv redovisning innebär i motsats till den objektiva att redovisningen blir partisk och osaklig. En subjektiv redovisning påverkas av redovisarens egna värderingar och intressen. De personliga värderingarna framställs på bekostnad av ett objektivt synsätt.

Med subjektivism menas att *"all kunskap och värdering är beroende av den enskilda individen och att det därför inte finns några allmängiltiga sanningar och värden"*. (www.ne.se, b)

3.6 Definition goodwill

Med en kort beskrivning kan goodwill inom koncernredovisning förklaras som den mellanskillnad som uppstår mellan förvärvat eget kapital och anskaffningsvärde, vid förvärv av ett annat bolag. Moderbolaget förvärvar en bestämd andel av aktierna i ett dotterbolag men betalar vid förvärvet mer för de förvärvade aktierna än vad dotterbolagets tillgångar är värderade till i redovisningen. (Falkman, 2000) Detta övervärde redovisas i koncernens balansräkning som en immateriell tillgångspost (goodwill). Övervärdet räknas fram genom förvärvsanalysen som upprättas vid förvärvet. Anledningen till att detta övervärde uppkommer är att det förvärvande bolaget bedömt att de i framtiden skall erhålla extra goda vinster och ökad omsättning i det förvärvade dotterbolaget. Dessa antaganden bygger ofta på immateriella värden hos dotterbolaget som inte är synliga i den offentliga redovisningen, t ex kompetens hos personalen, företagets ställning på marknaden, ett försprång i produktutvecklingen eller ett starkt växande varumärke. Alla dessa faktorer klassas alltså som immateriella tillgångar som inte går att hänföra till en speciell fysisk tillgång i balansräkningen, men som enligt moderbolagets uppfattning kommer ha en positiv inverkan på det förvärvade företagets resultat och omsättning inom den närmsta framtiden. Det är alltså de kommande årens beräknade vinstprognos som ligger till grund för hur mycket ett företag är beredda att betala för aktierna i det förvärvade bolaget. (Lönqvist, 2006)

3.7 Goodwillhistorik

- I 1944 års ABL kom den första regeln om redovisning av goodwill:

”Har bolaget övertagit rörelse mot vederlag som överstiger värdet av de med rörelsen övertagna tillgångarna, må skillnaden (affärsvärde, goodwill) kunna upptagas såsom anläggningstillgång i särskild post. Å denna tillgång skall årligen avskrivas skäligt belopp, dock minst en tiondel, där ej på grund av särskilda omständigheter avskrivning med en mindre andel må anses tillåtlig enligt allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased”

- 1976 började ovanstående lag gälla för alla företag, inte bara aktiebolag. BFL fick således ta över bestämmelsen. En ändring genomfördes dock avseende tidsperioden på avskrivningen. Nu var det inte längre under några omständigheter tillåtet att skriva av under längre period än 10 år. I samband med detta kom FAR med en rekommendation om att ett värde för goodwill som togs upp i koncernbalansräkningen skulle *”avskrivas enligt de allmänna grunder, som eljest gäller för avskrivning av goodwill, och avskrivningen belasta koncernens rörelseresultat”*. (Nilsson, 1998)

- 1987 kunde man i *Balans* decembernummer läsa en artikel som syftade till att informera om vad som inte skulle accepteras i framtiden, FARs Redovisningskommitté var uppdragsgivare. Redovisningen av goodwill stred enligt kommittén mot rekommenderade anvisningar, därför skulle denna informerande artikel syfta till att undvika försämring av praxis. I speciella fall kunde man skriva av goodwill under längre tid än tio år, den amerikanska maxgränsen på fyrtio år var dock inte acceptabelt. De flesta kommittémedlemmar var överens om att tillåta bortskrivning mot det fria egna kapitalet. (Nilsson, 1998)

- 1991 kom Redovisningsrådet med en rekommendation om att koncerngoodwill skulle tas upp som en tillgång. Avskrivningstiden fick aldrig vara längre än 20 år men borde inte överstiga 10 år. Nedskrivning var tillåtet endast om det var skäligt. Bortskrivning var inte längre tillåtet. (Nilsson, 1998)

- 2002 kommer Redovisningsrådet med nya rekommendationer. I RR 1:00 framgår att den 20-åriga maxgränsen för avskrivning slopas. Någon tidsgräns finns inte längre, dock framgår tydligt att goodwill måste skrivas av. (Balans nr 11, 2002)

-2005 infördes nya standarder enligt IFRS/IAS som gäller alla börsnoterade bolag inom EU. Goodwill med obestämbar ekonomisk livslängd får inte längre skrivas av, istället skall den vid behov skrivas ned. Det främsta motivet med IFRS 3 är att skapa en gemensam redovisningsstandard i hela världen. 1 januari 2005 började reglerna tillämpas. Rapporterna för 2005 skall inte innehålla någon avskrivning på goodwill.
(www.kpmg.se, b)

3.8 Immateriella tillgångar

En immateriell tillgång är ”en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form”. (FAR FÖRLAG, 2007) En immateriell tillgång måste vara identifierbar för att skilja den från goodwill. En immateriell tillgång är identifierbar när den

a) ”är avskiljbar, det vill säga det går att avskilja eller dela av den från företaget och sälja, överlåta, licensera, hyra ut eller byta den, antingen enskilt eller tillsammans med hänförligt avtal, hänförlig tillgång eller hänförlig skuld, eller”

b) ”uppkommer ur avtalsenliga eller andra juridiska rättigheter, oavsett om dessa rättigheter är överlåtbara eller avskiljbara från företaget eller från andra rättigheter och förpliktelser.” (FAR FÖRLAG, 2007, sid 497)

Några olika typer av immateriella tillgångar är (www.ey.com)

- **Marknadsrelaterade.** T ex varumärken, icke-konkurrensavtal, internetdomännamn.
- **Kundrelaterade.** T ex kundregister, orderstock, icke-kontraktuella kundrelationer, kundkontrakt.
- **Konstnärliga.** T ex upphovsrätter avseende operor, böcker, tidningar, bilder och video.
- **Kontraktsbaserade.** T ex royaltyavtal, leasingavtal, franchiseavtal, sändningsrättigheter.
- **Teknologi.** T ex dataprogram, databaser, recept, processer.

En immateriell tillgång med begränsad nyttjandeperiod skall skrivas av över denna. Större delen av ovanstående exempel har en begränsad nyttjandeperiod.

Enligt IFRS 3 föreskrivs att tillgångar och skulder skall redovisas separat vid ett förvärv. Immateriella tillgångar skall särredovisas om det kan göras på ett säkert sätt och tillförlitligt kan värderas till verkligt värde. Finns immateriella tillgångar som inte särredovisas från goodwill vid ett förvärv är företaget enligt IFRS 3 skyldiga att lämna upplysning om detta. (www.ey.se)

3.9 Nedskrivning

”En tillgång har minskat i värde och skall skrivas ned när redovisat värde överstiger återvinningsvärdet”. (FAR FÖRLAG, 2007, sid 451)

Det är en koncern gör en nedskrivning av goodwillvärdet redovisas en tillgångsminskning och en kostnad i resultaträkningen. Nedskrivningen syns bara i koncernens redovisning, inte i de enskilda företagen. (Lönnqvist, 2005)

Goodwill skall i samband med ett rörelseförvärv fördelas på de kassagenererande enheter man förväntar ska gynnas av synergierna i förvärvet. Nedskrivningsbehovet beträffande goodwill skall prövas årligen samt annars om en sådan situation skulle uppstå som indikerar att goodwill behöver skrivas ned. Detta gör man genom att enhetens redovisade värde, inklusive goodwillvärdet jämförs med återvinningsvärdet. Om återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet skall nedskrivning redovisas. Skulle det däremot visa sig att återvinningsvärdet överstiger det redovisade värdet är det ej tillåtet att skriva upp tillgångens värde. En återföring av tidigare gjord nedskrivning är ej heller tillåten. (FAR FÖRLAG, 2007)

3.10 Upprättandet av en förvärvsanalys

Inför ett förvärv av ett dotterbolag skall en förvärvsanalys upprättas. Oavsett hur stor del av dotterbolagets aktier som förvärvas genomförs förvärvsanalysen på liknande sätt och den enda skillnaden från fall till fall är den procentuella förvärvade andelen som tas med i analysen. Genom förvärvsanalysen fastställs först det verkliga värdet av förvärvade tillgångar. Därefter subtraheras det pris som moderbolaget betalade för aktierna. Goodwillvärdet utgörs sedan av den differens som eventuellt uppstår när dessa poster jämförs. (Lönnqvist, 2006)

Priset som moderbolaget betalat för aktierna i dotterbolaget	+ 200 kkr
Värdet av de förvärvade nettotillgångarna i dotterbolagets egen balansräkning	<u>- 100 kkr</u>
Övervärde (Goodwill)	+ 100 kkr

I exemplet ovan illustreras uppkomsten av övervärde vid ett bolagsförvärv. Moderbolaget betalar 200 kkr för en bestämd procentuell andel av aktierna i dotterbolaget, som enligt dess egen redovisning enbart är värderade till 100 kkr. Det övervärde som i detta fall uppstår redovisas i koncernens balansräkning som en immateriell anläggningstillgång med obegränsad nyttjandeperiod. Enligt tidigare svensk och internationell praxis skulle det framräknade goodwillvärdet minska med årliga avskrivningar, då det ansågs att de

framtida extra goda vinsterna hade en begränsad nyttjandeperiod och slutligen ansågs förbrukade inom koncernen. Nyttjandeperioden för övervärdet och de framtida vinstutsikterna uppskattades vid förvärvstidpunkten. Enligt de nya internationella redovisningsreglerna IFRS/IAS har inte goodwillvärdet någon förutbestämd avskrivningsplan, utan det görs årligen, eller oftare, en bedömning och nedskrivningsprövning där beslut tas om förväntningarna på de framtida extra goda vinsterna fortfarande existerar och hur de skall värderas. (Lönkvist, 2006)

3.11 IASB

IASB är en fristående och oberoende stiftelse, med säte i Storbritannien, som arbetar för att utveckla årsredovisningar i enlighet med internationella redovisningsstandarder. IASB fastställer regler men kan inte formellt tvinga företag att följa dessa. IASB:s makt och inflytande bygger på att regelverket är känt bland revisorer, investerare och andra aktörer. Reglerna från IASB har fått stor genomslagskraft och acceptans.

De regler som IASB fastställer går under beteckningarna:

- IAS
- IFRS

Skillnaden i de olika begreppen är att IAS är standards som utgavs före juli 2003 medan IFRS är beteckningen för nyare standards. (Lönkvist, 2006)

EU har beslutat att koncernredovisningen för vissa företag i medlemsländerna skall använda sig av IFRS/IAS. Enligt den så kallade IAS-förordningen ska börsnoterade koncernbolag, från och med 2005, upprätta sin koncernredovisning i enlighet med internationella redovisningsstandarder, IFRS. IFRS innefattar IFRS och IAS, även tillhörande tolkningar från IFRIC Committee och SIC. Förordningen är obligatorisk för företag vars aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom EU. Ser man till Sverige så inbegriper det således marknadsplatser som innehas av Stockholmsbörsen, Nordic Growth Market och AktieTorget. EU-kommissionen måste godkänna de IFRS som ska följas.

(Balans nr 11, 2005)

3.12 Svenska förhållanden och den goda redovisningsleden

ÅRL är den lag som svensk externredovisning är baserad på. ÅRL baseras i sin tur på EG:s 4:e och 7:e direktiv. Meningen med dessa direktiv är att uppnå en likartad information från företag inom EU. Redovisningsrådets rekommendationer om årsredovisning måste följas av svenska företag som är noterade på Stockholmsbörsen. Dessa regler är mer detaljerade än kraven i ÅRL. Redovisningsrådets rekommendationer

har stora likheter med IFRS/IAS men viss anpassning har gjorts till svenska förhållanden. Bokföringsnämndens rekommendationer och uttalanden rörande löpande bokföring och årsredovisningens utformning måste också efterföljas. Hänsyn skall också tas till rekommendationer från FAR samt branschrekommendationer och branschpraxis. God redovisningssed är en rättslig standard som grundas på lag, praxis och rekommendationer. Sammanfattningsvis består god redovisningssed i Sverige av ett antal olika regelverk som måste efterföljas. (Axelman, 2003)

4 Empiri

I detta avsnitt redogör vi för regelverk samt vår tolkning av regelverket som ligger till grund för vår undersökning. Därefter presenterar vi en sammanställning av undersökningens resultat.

4.1 Regelverk och tolkningsmall

Nedan följer regelverk samt vår tolkning som används vid undersökningen.

4.1.1 Ordförklaringar

För att underlätta förståelsen av regelverket följer nedan några förklaringar

Kassagenererande enhet – ”är den minsta definierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar”. (FAR FÖRLAG, 2007, sid 450)

Extrapolering – ”innebär (ungefärligt) beräkna hur en utveckling kommer att fortlöpa utanför ett område med kända värden”. (www.ne.se, c)

4.1.2 Regelverk IAS 36 punkt 134

Nedan följer IAS 36 punkt 134 i sin helhet.

”Ett företag skall lämna den information som krävs enligt (a)-(f) för varje kassagenererande enhet (grupper av enheter) för vilken redovisade värdet för goodwill eller för immateriella tillgångar med obegränsade nyttjandeperioder som är fördelat på den enheten (gruppen av enheter) är betydande i jämförelse med företagets totala redovisade värde för goodwill eller för immateriella tillgångar med obegränsade nyttjandeperioder

- a) det redovisade värdet för goodwill som fördelats på enheten (gruppen av enheter),*
- b) det redovisade värdet för immateriella tillgångar med obegränsade nyttjandeperioder som fördelats på enheten (gruppen av enheter)*

- c) den grund på vilken enheten (grupperna av enheters) återvinningsvärde har fastställts (det vill säga nyttjandevärde eller verkligt värde minus försäljningskostnader),*
- d) om enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde baseras på nyttjandevärde*

i en beskrivning av varje viktigt antagande på vilket företagsledningen har baserat sina kassaflödesprognoser för den period som täcks av de senast gjorda budgetarna/prognoserna. Viktiga antaganden är sådana antaganden för vilka enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde är mest känsligt,

ii en beskrivning av företagsledningens metod för att fastställa det värde eller de värden som innefattas i varje viktigt antagande, huruvida det värdet eller de värdena återspeglar tidigare erfarenheter eller, i lämpliga fall, är i överrensstämmelse med externa informationskällor, och, om så inte är fallet, hur och varför de skiljer sig från tidigare erfarenheter eller externa informationskällor,

iii den period för vilken företagsledningen har prognostiserat kassaflöden baserat på finansiella budgetar/prognoser som fastställts av företagsledningen och när en period som är längre än fem år används för en kassagenererande enhet (grupp av enheter), en förklaring till varför den längre perioden är motiverad,

iv den tillväxttakt som används för att extrapolera kassaflödesprognoser bortom den period som täcks av de senast gjorda budgetarna/prognoserna, och motivet till att använda en tillväxttakt som överstiger den långfristiga tillväxttakten för de produkter, branscher eller land eller länder i vilket företaget är verksamt, eller för den marknad för vilken enheten (gruppen av enheter) är avsedd,

v den diskonteringsfaktor eller de diskonteringsfaktorer som tillämpas på kassaflödesprognoserna,

- e) om enhetens (gruppens av enheter) återvinningsvärde baseras på verkligt värde minus försäljningskostnader, den metod som användes för att fastställa verkligt värde minus försäljningskostnader. Om verkligt värde minus försäljningskostnader inte fastställs med hjälp av ett observerat marknadspris för enheten (gruppen av enheter) skall följande upplysningar också lämnas*

i en beskrivning av varje viktigt antagande på vilket företagsledningen har baserat sitt fastställande av verkligt värde minus försäljningskostnader. Viktiga antaganden är sådana antaganden för vilka enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde är mest känsligt,

ii en beskrivning av företagsledningens metod för att fastställa det värde eller de värden som innefattas i varje viktigt antagande, huruvida det värdet eller värdena återspeglar tidigare erfarenheter eller, i tillämpliga fall, är i överrensstämmelse med externa informationskällor, och, om så inte är fallet, hur och varför de skiljer sig från tidigare erfarenheter eller externa informationskällor,

f) om en rimlig möjlig förändring i ett viktigt antagande på vilken företagsledningen har baserat sitt fastställande av enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde skulle innebära att enhetens (gruppen av enheters) redovisade värde skulle överstiga dess återvinningsvärde

i det belopp med vilket enhetens (gruppens av enheter) återvinningsvärde överstiger dess redovisade värde,

ii det värde som är tilldelat det viktiga antagandet,

iii det belopp med vilket värdet som innefattas i det viktiga antagandet måste ändras, efter det att eventuella följd effekter av ändringen på de andra variabler som använts för att beräkna återvinningsvärdet införlivats, för att enheten (gruppen av enheters) återvinningsvärde ska motsvara dess sammanlagda redovisade värde”.

(FAR FÖRLAG, 2007, sid 471-472)

4.1.3 Tolkning av upplysningskrav inför empirisk studie

Inför vår empiriska studie fördjupade vi oss i de nya redovisningsstandarderna, speciellt de gällande koncernredovisning för bolag med förvärvade immateriella tillgångar samt goodwill med en obestämd nyttjandeperiod som finns definierade i IAS 36 punkt 134. Då reglerna i vissa fall är svårtolkade var vi tvungna att formulera en egen tolkning som sedan låg till grund för undersökningen. För att kunna genomföra studien definierade vi vad som krävdes på varje delpunkt för att företaget skulle anses ha uppfyllt upplysningskravet. Vi har försökt att på minsta möjligt vis avvika från regelverkets utformning i vår tolkning, men på vissa punkter behövdes ett förtydligande av standarden för att kunna bedöma och sammanställa informationen och därefter kvantifiera resultatet. Ett hjälpmedel i framställandet av tolkningen var en artikel i tidskriften Balans. (Balans nr 6-7, 2006)

För varje delpunkt i regelverket (se avsnitt 4.1.2) har vi bestämt följande tolkning.

a) Det redovisade värdet av goodwill skall fördelas på de olika kassagenererade enheterna. Det skall klart framgå vart det redovisade värdet hänförs. Att enbart ha en goodwillpost utan närmare förklaring godkänns inte.

b) Det redovisade värdet av immateriella tillgångar skall fördelas på de olika kassagenererade enheterna. Det skall klart framgå vart det redovisade värdet hänförs. Att enbart ha en post med immateriella tillgångar utan närmare förklaring godkänns inte.

c) Det skall framgå hur det redovisade värdet av de kassagenererade enheterna fastställts. Återvinningsvärdet kan antingen bestämmas med hjälp av nyttjandevärde eller verkligt värde minus försäljningskostnader.

d) Om återvinningsvärdet baseras på *nyttjandevärde* skall följande punkter uppfyllas

d:i) Koncernredovisningen måste innehålla information om vilka viktiga antaganden som ligger till grund för beräkningen av kassaflödesprognoserna. Företaget måste ta upp de viktiga antaganden som de gjort. Exempel på sådana är tillväxttakt, vilken tid prognosen avser och diskonteringsfaktor som använts. Antagandena behöver inte kvantifieras, det räcker att ange vilka de är. Vi gjorde bedömningen att endast ett antagande inte var tillräckligt för att kunna göra en trovärdig beräkning, således krävdes minst två antaganden för att få godkänt.

d:ii) Företaget måste beskriva vilken information de grundar varje viktigt antagande på. Information måste lämnas om hur man fastställt värdet på antagandet i fråga.

Exempel som fastställandet kan grundas på är tidigare erfarenheter, rapporter eller externa informationskällor.

I de fall ett företag angett tre viktiga antaganden, men endast beskrivit fastställandet på ett av dem har företaget inte fått godkänt på denna punkt.

Ett företag kan ha blivit underkänd på föregående punkt **d:i)** men ändå blivit godkända på denna punkt i de fall beskrivningen av hur de gått tillväga för fastställandet av antagandet varit tillfredsställande.

d:iii) Företaget måste lämna information om vilken tidsperiod som kassaflödena baseras på.

d:iv) På den fjärde delpunkten krävs upplysningar om tillväxttakt. I denna punkt har vi undersökt om företaget redogjort för vilken tillväxttakt som använts när de extrapolerat kassaflöden som ligger efter den aktuella prognosperioden. Kriteriet för att få godkänt på denna punkt är att tillväxttakten definierats som en procentsats.

d:v) För att företaget skall få godkänt på denna punkt krävs att diskonteringsfaktorn, som använts på kassaflödesprognoserna för de kassagenererande enheterna, anges som en procentsats före skatt.

*e) Om återvinningsvärdet baseras på **verkligt värde** gäller.*

Upplysning skall lämnas om vilken metod som används för att fastställa detta värde (**e**), vilka de viktiga antagandena är som ligger bakom värderingen (**e:i**) samt hur företagen gått till väga för att fastställa värdet på dessa antaganden(**e:ii**). I vår undersökning krävs samtliga, ovan nämnda, uppfyllda delpunkter för att få godkänt på denna punkt.

f) För att få godkänt på denna punkt krävs att alla tre delpunkter har uppfyllts (**f:i**)-(b>f:iii). I vår analys anser vi att ett godkänt resultat uppnås i de fall företaget upplyst om vilka möjliga förändringar som skulle komma att påverka återvinningsvärdet – och i sin tur leda till en nedskrivning av respektive kassagenererande enhet. De ska ha definierat vilka dessa möjliga förändringar är, och till vilka uppskattade värden. Många företag i undersökningen uppger endast att en analys genomförts men att ingenting indikerar på framtida nedskrivningsbehov, detta godkännes ej.

4.2 Genomförande av undersökning

Undersökningen omfattar tio delpunkter **a**)-**f**). Tjugo företag har ingått i undersökningen vilket ger totalt 200 granskade punkter för varje år. För att få ett rättvisande resultat av undersökningen har vi bortsett från svarsalternativet *finns ej* på punkt **e**). Alltså valde vi att bortse från de svar som visade på att företaget ej valt att värdera tillgångens återvinningsvärde genom att tillämpa verkligt värde i delpunkt **e**), totalt nitton stycken respektive år, då detta var frivilligt. Endast ett företag tillämpade värdering till verkligt värde och kunde granskas på den punkten. Därav omfattar undersökningens resultat 181 granskade delpunkter för respektive år.

4.3 Resultat av undersökning

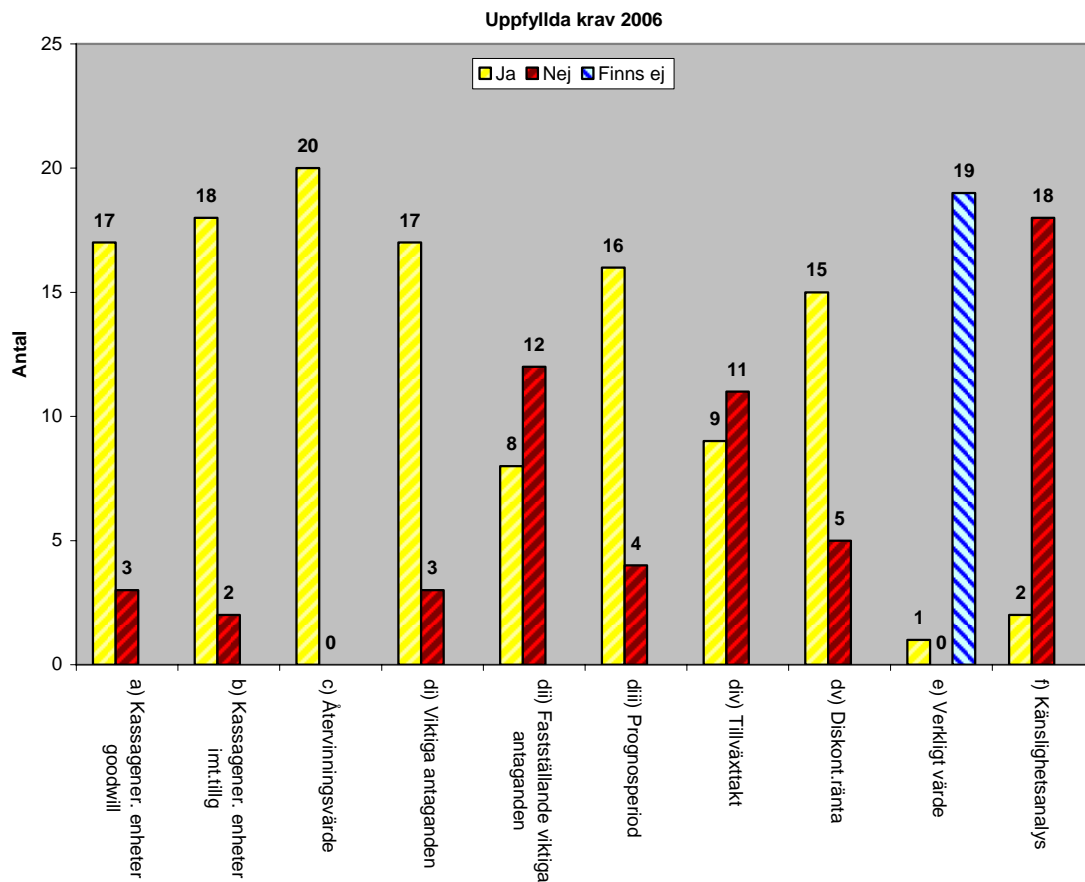
Nedan presenteras resultatet av vår undersökning.

4.3.1 Uppfyllelse av krav enligt IAS 36 punkt 134

Enligt vår undersökning är det många företag som brister i upplysningskraven. Framst är det på punkterna **d:ii**), **d:iv**) och **f**) företagen brister vilket även kan utläsas av diagrammet nedan.

På punkten **d:ii)** där företagen var skyldiga att ge information om vilken metod de använt sig av för att fastställa de viktiga antagandena, var det en stor andel som ej blev godkända. Det var många som uppfyllde kraven på punkt **d:i)** vilken krävde en beskrivning av vilka antaganden som låg till grund för beräkningen av nyttjandevärdet. För att få godkänt på punkt **d:ii)** var de dock skyldiga att förklara hur de gjort för att komma fram till värdet på varje enskilt antagande.

En annan punkt där vi kunde konstatera att det fanns stora brister var punkt **d:iv)** där företagen skulle uppge vilken tillväxttakt som använts i de kassaflödesberäkningar som ligger efter prognosperioden. Denna tillväxttakt skulle anges som en procentsats för att få godkänt, vilket ofta inte hade gjorts.

Punkten **f)**, där företagen skulle bedöma och redogöra för känsligheten rörande förändringar i viktiga antaganden, var den punkt där vi noterade de flesta bristerna. Endast två av tjugo företag uppfyllde upplysningskraven på denna punkt. Majoriteten av bolagen hade i sin årsredovisning endast gett upplysningar om att en känslighetsanalys upprättats men att den ej gett några antydningar om att en nedskrivning på goodwillvärdet kunde komma att bli aktuell. Endast två av företagen hade redovisat

siffror på de viktiga antagandena i analysen och vilken inverkan dessa skulle få på återvinningsvärdet. Syftet med detta upplysningskrav är troligen att en eventuell nedskrivning av goodwillvärdet ej skall komma som en oväntad överraskning för företagets intressenter i framtiden.

De punkter där de flesta företagen uppfyllt upplysningskraven är **a)**, **b)**, **c)** och **d:i)**. I den första punkten **a)** ska företagen visa hur goodwillvärdet fördelats på de kassagenererande enheterna. Tidigare räckte det med att enbart ha en goodwillpost i balansräkningen men nu gäller att de måste redovisa vart goodwillvärdet hänförs.

Företagen var skyldiga att redogöra för vilken metod som använts för att beräkna återvinningsvärdet för de kassagenererande enheterna inför nedskrivningsprövningarna för att få godkänt, **c)**. Återvinningsvärdet kan antingen fastställas genom beräkning av tillgångens nyttjandevärde eller tillgångens verkliga värde. Samtliga företag lämnade upplysning om detta och den vanligast förekommande metoden att tillämpa var tillgångens nyttjandevärde genom att nuvärdesberäkna framtida nettokassaflöden.

För att kunna beräkna nyttjandevärdet, vilket alla tillämpade, var företagen skyldiga att redovisa de viktiga antaganden som låg till grund för beräkningarna, **d:i)**. Endast tre av företagen fick underkänt på denna punkt och anledningen till det var att de ej ansågs ha redovisat samtliga viktiga antaganden.

Vid en överblick av undersökningen som helhet kan vi konstatera att en stor andel av de reglerade upplysningskraven ej uppfylldes. Totalt uppfylldes endast 68 procent av samtliga granskade delpunkter. Däremot är dessa siffror ej representativa för varje enskilt företag utan spridningen mellan företagen var väldigt stor. Inget av de tjugo företagen som ingick i undersökningen hade uppfyllt samtliga granskade delpunkter.

4.3.2 Resultat för bästa respektive sämsta företag i undersökningen

Då spridningen mellan företagens resultat i undersökningen var väldigt stor väljer vi att presentera resultatet för bästa respektive sämsta företag.

Extremt dåligt företag	Ja	Nej	Finns ej
a) Kassagenererande enhet goodwill		x	
b) Kassagenererande enhet imt. tillg	x		
c) Återvinningsvärde	x		
d:i) Viktiga antaganden		x	
d:ii) Fastställande viktiga antaganden		x	
d:iii) Prognosperiod		x	
d:iv) Tillväxttakt		x	
d:v) Diskonteringsränta		x	
e) Verkligt värde			x
f) Känslighetsanalys		x	

Det extremt dåliga företaget uppfyllde endast två av nio granskade delpunkter. Företaget är verksamt inom IT- branschen, omsättningen 2006 uppgick till 72 812 000 kr. Företaget har 6000 aktieägare. Cirka 5 procent av tillgångarna utgörs av goodwill.

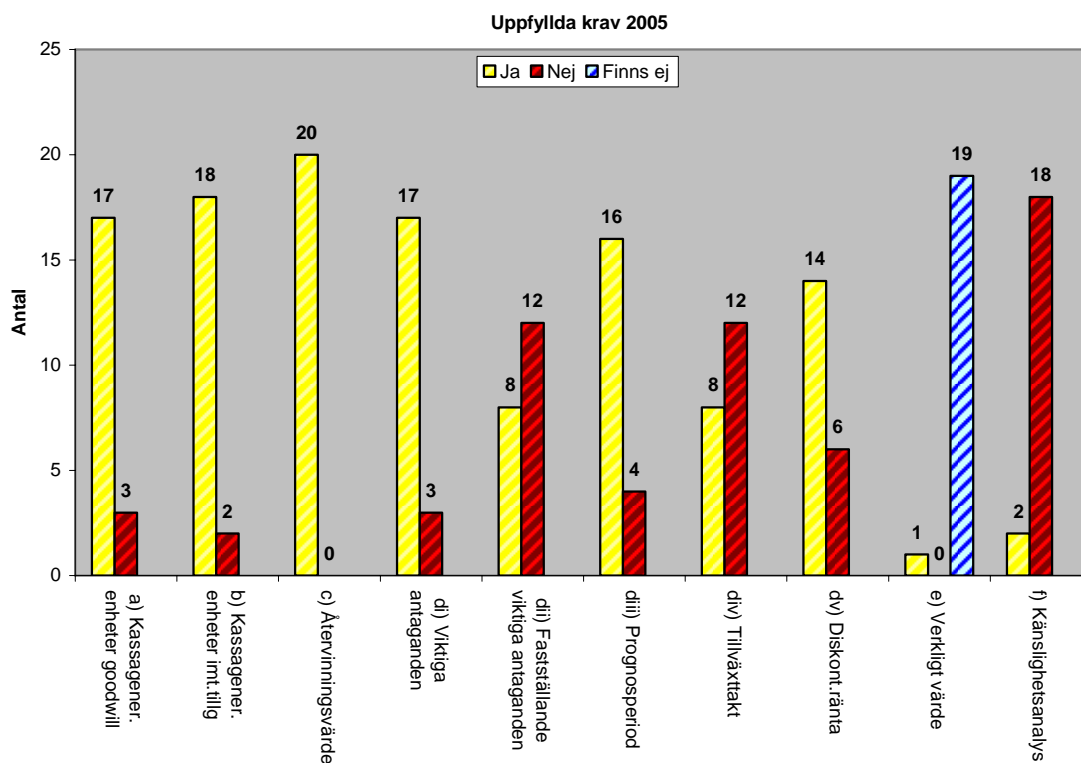
Extremt bra företag	Ja	Nej	Finns ej
a) Kassagenererande enhet goodwill	x		
b) Kassagenererande enhet imt. tillg	x		
c) Återvinningsvärde	x		
d:i) Viktiga antaganden	x		
d:ii) Fastställande viktiga antaganden		x	
d:iii) Prognosperiod	x		
d:iv) Tillväxttakt	x		
d:v) Diskonteringsränta	x		
e) Verkligt värde			x
f) Känslighetsanalys	x		

Det extremt bra företaget uppfyllde åtta av nio granskade delpunkter. Företaget är verksamt inom läkemedelsbranschen, omsättningen 2006 uppgick till 13 001 000 000 kr. Antalet aktieägare är cirka 34 700 stycken. Cirka 34 procent av tillgångarna utgörs av goodwill.

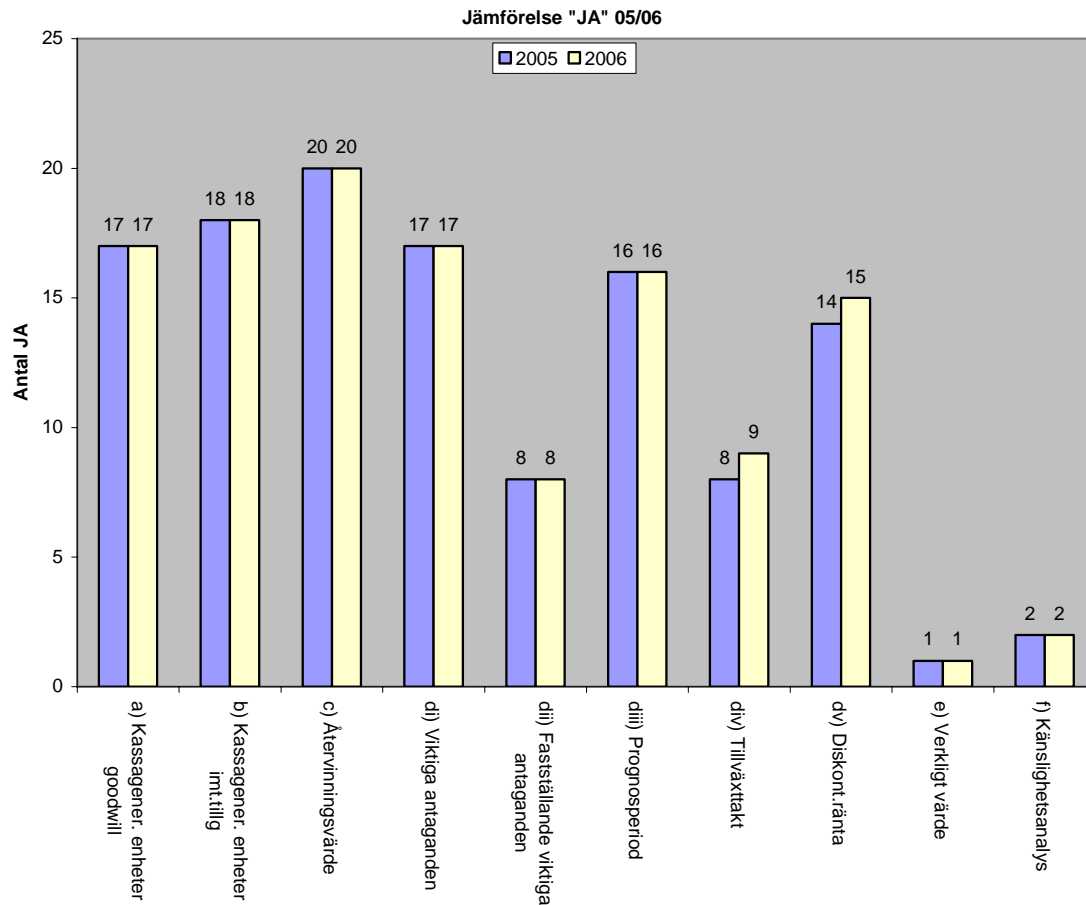
Notera att det är i förhållande till undersökningens resultat företagen benämns bra respektive dåligt. Vi har som tidigare nämnts inte gjort någon skala och gjort någon gradering på hur många uppfyllda delpunkter som anses vara bra eller dåligt. Önskvärt resultat i vår undersökning var alltså att samtliga delpunkter uppfyllts.

4.3.3 Förändring från 2005 till 2006

Undersökningen avseende 2005 visar att det i princip inte skett någon förbättring i hur väl företagen uppfyller kraven. Som diagrammet nedan visar är 2005 års resultat i stort sett identiskt med det resultat vi fick fram vid granskningen av 2006 års redovisning. De delpunkter företagen lyckats bäst med att uppfylla var även här **a)**, **b)**, **c)** och **d:i)**. Antalet företag som uppfyllde kraven på delpunkt **f)** var även detta år endast två av tjugo.

Diagrammet nedan visar en jämförande sammanställning av undersökningens resultat mellan de två första åren då företagen varit skyldiga att upprätta årsredovisning i enlighet med IFRS/IAS nya internationella standarder. I vår undersökning kan inte några betydande förbättringar ses i hur väl företagen uppfyllt kraven. De områden där upplysningen från de flesta företagen var bristfällig, och där en förbättring var att vänta, kunde ingen förbättring skådas. En liten förbättring kunde ses på punkterna **d:iv)** och **d:v)** som behandlar tillväxttakt och diskonteringsräntan. Antalet totalt granskade delpunkter som blivit uppfyllda år 2006 var 123 vilket endast var två fler än 2005 då antalet uppfyllda punkter var 121.

5 Analytisk diskussion

I detta avsnitt analyseras undersökningens resultat. Resultatet diskuteras och kopplas samman med relevanta redovisningsprinciper, teorier och modeller.

Med vår empiriska studie som grund kan vi konstatera att det råder stora brister när det kommer till bolagens förmåga, eller vilja, att uppfylla de krav som enligt IAS 36 punkt 134 är en skyldighet. Det framkommer av undersökningen att det speciellt är vissa punkter där många av företagen ej lyckats uppfylla kraven. Dessa är framförallt punkterna **d:ii)** metod för fastställande av viktiga antaganden, **d:iv)** tillväxttakt och **f)** känslighetsanalys. Bristerna i punkterna **d:ii)** och **d:iv)** tror vi främst kan bero på bristande kunskap i hur omfattande upplysningen bör vara samt tids- eller resursbrist.

De största bristerna fann vi i punkt **f)**. Detta anser vi delvis förklaras av att företagen helt enkelt inte är medvetna om de nya kraven. Vi tror dock att den främsta anledningen kan vara att de inte vill lämna dessa upplysningar eftersom bolagen är rädda att denna information skall ge konkurrenterna fördelar. Därför väljer företagen att med avsikt utelämna dessa upplysningar. Vi kunde i ett av bolagens årsredovisning läsa att de valt att ej offentliggöra de viktiga antagandena i känslighetsanalysen och resultatet av denna, trots att det numer är obligatoriskt. Det kan vara så att många av de övriga bolag som brister på denna punkt även de varit medvetna om upplysningskraven, men av samma anledning väljer att ej redogöra för de viktiga antagandena. Börsnoterade bolag är till stor del beroende av sina finansörer och andra intressenter vilka i sin tur på sätt och vis bidrar till värderingen av bolaget på aktiemarknaden. Då känslighetsanalysen bygger på antaganden och beräkningar om framtiden kan den vara av betydelse då den till stor del påverkar intressenters förväntningar på bolaget. Vi tror att företagen i vissa fall anser sig ha mer att förlora på att lämna ut denna information till allmänheten och konkurrenter än vad de gör genom att ej upprätta och redovisa en fullständig känslighetsanalys.

De punkter som företagen lyckats bäst med att uppfylla var **a)** kassagenererande enheter för goodwill, **b)** kassagenererande enheter för immateriella tillgångar, **c)** fastställande av återvinningsvärde och **d:i)** antaganden för beräkning av nyttjandevärde. Anledningen till att många bolag uppfyllde dessa krav tror vi framförallt beror på att de är relativt enkla krav att uppfylla och kräver inga omfattande resurser. Vad gäller punkt **c)**, som uppfylls av samtliga företag i undersökningen, tror vi anledningen till detta kan vara att detta val är en nödvändighet för att sedan kunna fastställa ett återvinningsvärde. Att sedan lämna upplysning om vilken metod som tillämpats för denna beräkning är ingen svårighet.

Vi kunde även konstatera att skillnaden mellan det bästa och det sämsta företaget i vår undersökning, vad gäller uppfyllandet av kraven enligt IAS 36 punkt 134, var anmärkningsvärd. Vi valde att granska detta närmare genom att jämföra vissa, enligt oss viktiga, faktorer som möjligtvis indirekt kan ha haft påverkan på utformningen av redovisningen.

En av de faktorer vi valde att granska var storleken på företagets omsättning. Omsättningen i det extremt bra företaget var mer än 178 gånger högre än i det extremt

dåliga. Antalet aktieägare i det extremt bra företaget var nästan sex gånger så många som i det extremt dåliga företaget. Man kan även se att andelen tillgångar som utgörs av goodwill i det extremt bra företaget är betydligt större än i det extremt dåliga företaget. Således skiljer sig de granskade faktorerna mellan det extremt bra och extremt dåliga företaget väldigt mycket. Vi vill inte dra några långtgående slutsatser utifrån detta då det kan röra sig om tillfälligheter. Vi anser dock att ett bolag torde ha fler intressenter och ökade krav på sig från berörda ju större omsättning och fler aktieägare företaget har. På så vis kan man då påstå att det kan finnas en positiv korrelation mellan omsättning samt antal aktieägare och graden av en välutformad, informativ redovisning som följer de regler och standards som finns. Detta antagande stöds också av hur det ser ut för vårt extremt bra respektive extremt dåliga företag. Det extremt bra företaget som i relation till det extremt dåliga har en hög omsättning och fler aktieägare, uppfyller också upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134 betydligt bättre än det i jämförelsen mindre företaget.

Anledningen till uppkomsten av dessa upplysningskrav i redovisningen var att ge en mer rättvisande bild av företagets tillgångar och värdering. Som det såg ut förut, med linjära avskrivningar, kunde resultatet bli att bolagets tillgångar i verkligheten var värda betydligt mer än vad de var värderade till i balansräkningen. Bedömningen av immateriella tillgångar och goodwills nyttjandeperiod kan vara väldigt svår att fastställa. Det är ej troligt att t ex ett starkt varumärke skulle ha en begränsad nyttjandeperiod, och slutligen värderas till noll. Tvärt om så är det mer vanligt förekommande att ett starkt varumärke stiger i värde. En av de mer grundläggande redovisningsprinciperna, som också är ett av målen med införandet av IAS 36 punkt 134, säger att redovisningen skall upprättas enligt rättvisande bild, den skall bygga på verklig och sann fakta. Enligt vår mening strider i vissa avseenden dessa standarder mot denna princip. Standarden bidrar till att ge en mer rättvisande bild i det avseende att årliga förutbestämda avskrivningar inte längre förekommer utan istället genomförs en årlig värdering för att på så vis få en aktuell och rättvisande bild av företagets ställning. Genom att införa krav på att en tillgång skall skrivas ned i de fall återvinningsvärdet för den minskat, fås en rättvisande bild av företagets situation. Men på samma sätt borde det då även ges möjlighet att skriva upp värdet på en tillgång om värdeökning skett. Har ett företagsförvärv skett och ett goodwillvärde uppstått under en lågkonjunktur är chansen stor att en värdeökning sker när konjunkturen går upp. Är detta fallet är det således inte tillåtet att skriva upp goodwillvärdet trots att det skulle ge en mer rättvisande av företaget, och bidra till att redovisningsstandarderna anpassar sig till denna princip fullt ut. Principen om rättvisande bild får således stå tillbaka för försiktighetsprincipen.

Ett viktigt inslag i principen rättvisande bild är även att ej utelämna väsentlig information som är av avgörande betydelse. Även om de nya reglerna syftar till att ge en mer rättvis och sann värdering av bolagens immateriella tillgångar så finner vi brister i redovisningens objektivitet. Då vi tidigare konstaterat att företagen i stor utsträckning ej lämnar upplysningar som är av stor betydelse för den slutgiltiga värderingen, anser vi ej att syftet med en rättvisande bild uppnås till fullo. Då företagen själva bedömer värdet på sina egna tillgångar, och värderingen till största del bygger på förväntningar och antaganden om framtiden anser vi att de nya reglerna bidrar till en mer subjektiv

redovisning. Då bolagets börsvärde till viss del bygger på marknadens förväntningar om framtida vinster har bolagets egen värdering betydande påverkan. En nedskrivning minskar resultatet och har troligen en negativ inverkan på intressenters vilja att investera i företaget. Av denna anledning tror vi det förekommer att bolagen underlåter att skriva ned sitt goodwillvärde, får högre värde på tillgångssidan och ger på så sätt en förskönad bild av verkligheten.

Intressentmodellen kan appliceras på detta fenomen. Genom att ett företag som går dåligt och är i stort behov av kapital rapporterar ett högre resultat än de borde ger företaget intrycket av att vara stabilt och ha god betalningsförmåga vilket kan locka till sig nya långgivare samt leverantörer. Skulle företaget däremot redogöra för alla de viktiga antaganden som ligger till grund för beräkandet av nyttjandevärdet, samt en känslighetsanalys som indikerar att tillgångarna med stor sannolikhet kommer att skrivas ned inom snar framtid kan det leda till att leverantörer och långgivare ifrågasätter företagets framtida betalningsförmåga och inte vill inleda någon relation med företaget. Således finns en konflikt mellan företagsledningen som vill ge sken av ett välmående företag genom att undanhålla negativ information och aktieägarna som genom redovisningen vill få en rättvisande bild av företagets ekonomiska situation.

Att ge en förskönad bild av verkligheten kan även stödjas av principal- agentteorin. Enligt teorin vill agenten, chefen, redovisa en så hög vinst som möjligt, och på så sätt öka sin egen nytta. Chefen har ett intresse av att redovisa ett så högt resultat som möjligt för företaget då en hög vinst tyder på kompetens och väl utfört arbete. Genom att bolagen efter införandet av de nya reglerna ej är tvingade att göra en årlig avskrivning på vissa tillgångar finns större möjligheter för agenten att påverka årets resultat. Enligt en artikel i tidskriften Balans (Balans nr 3, 2005) är slopade avskrivningar den rekommendation som för många företag haft största resultateffekten vid övergång till IFRS/IAS. Det har i denna undersökning konstaterats att avskaffandet av goodwillavskrivningar i stor utsträckning haft positiva effekter på bolagens resultat, det förekommer att bolag har ökat sitt nettoresultat med upp till 100 procent. Då vi efter vår analys kunnat konstatera att det är ytterst få av företagen som tillämpar de nya reglerna och genomför en nedskrivning, bedömer vi att det idag råder större risk för principalerna, aktieägarna, att bli vilseledda. Vi anser att delpunkt f) i IAS 36 punkt 134 syftar till att undvika denna problematik. Men då företagen underlåter att redovisa för känsligheten i de viktiga antagandena som kommer att påverka framtida återvinningsvärde, förlorar denna sitt syfte och aktieägarna erhåller ej fullständig och objektiv information för att kunna bilda sig en uppfattning om bolagets framtida vinstutveckling.

Att företagen i så stor utsträckning brister i punkten f) strider även mot en av redovisningens kvalitativa egenskaper, relevans. Redovisningen skall bestå av all viktig information som dels visar företagets ställning idag och dels visar hur utvecklingen kan komma att se ut i framtiden. Denna information, i form av budgetar och prognoser, är viktig då den ligger till grund för många viktiga beslut om framtiden. Med detta menas att utan dessa upplysningar har aktieägare eller andra berörda intressenter ej fullständig information som krävs för beslut om framtida investeringar. Vi tycker att bolagen brister i sin tillförlitlighet då de ej objektivt återger all relevant information exempelvis genom att

ej redovisa metoden de använt för att fastställa värdet på viktiga antaganden **d:ii**). Då värderingen av immateriella tillgångar ej går att verifiera i lika stor utsträckning som för materiella tillgångar, är det i ännu högre grad viktigt att lämna all väsentlig information som värderingen bygger på. Eftersom vi bedömt att bolagen på vissa punkter avsiktligt utelämnat viktiga upplysningar, och på så vis gynnat företagets eget intresse, kan ej redovisningen anses vara neutral.

Det främsta syftet med införandet av de nya internationella redovisningsreglerna var att öka jämförbarheten företag och länder emellan. (Balans 8-9, 2007) Denna utveckling har med stor sannolikhet varit positiv och har gett många bolag ökade möjligheter att skaffa nya finansierare och intressenter. En förutsättning för ökad jämförbarhet är dock att redovisningen är objektiv och bygger på sann fakta om bolaget. Efter genomförd undersökning har vi bildat oss uppfattningen att det råder stora brister när det kommer till objektiviteten i redovisningen. Detta medför att jämförbarheten företag emellan inte uppnås i den utsträckning som skulle kunna vara möjlig.

En tidigare utförd undersökning som vi tagit del av har behandlat upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134 för år 2005 (Balans 6-7, 2006). Även de har konstaterat att det förekommer brister i redovisningen. I artikeln förutspås en förbättring till år 2006. *”Vi är övertygade om att informationsgivningen enligt IAS 36 punkt 134 kommer att vara mer fullständig i årsredovisningen 2006 eftersom ”övning ger färdighet” och att ett antal tolkningssvårigheter då torde vara undanröjda”*. (Balans 6-7, 2006, sid 4)

Vid vår analys av 2005 och 2006 kan konstateras att ingen betydande förbättring har skett. Eftersom vi ej har haft möjlighet att genomföra en granskning av samma företag som ingick i ovan nämnda undersökning (Balans 6-7 2006) kan vi ej dra några jämförande slutsatser utifrån denna artikel mot vår undersöknings resultat. Utifrån ovanstående artikels slutsats var dock en förbättring mellan åren att vänta i vår analys. Av samma anledning som ligger till grund för artikelns antaganden om framtida förbättringar, anser vi att en förbättring var att förvänta även i vår studie av 2005 respektive 2006 års redovisning. Det skall inte vara någon betydande skillnad i utfallet beroende på urvalet av företag i vår undersökning.

Eftersom förbättringarna varit blygsamma styrks våra tidigare antaganden om att det i stor utsträckning ej enbart handlar om kunskapsbrist eller tolkningssvårigheter. Hade bristerna enbart berott på okunskap borde vi kunnat se en mer tydlig förbättring mellan åren. Företagen borde ha blivit medvetna om sin ofullständiga redovisning och därmed förbättrat sig. Kanske behövs det ytterligare några år innan en förbättring går att se? Eller är det ett medvetet taktiskt val som medför att några stora förbättringar inte kommer skådas?

6 Slutsats och förslag till fortsatt forskning

I detta avsnitt redogörs för de slutsatser som kunnat dras utifrån undersökningens resultat. Vidare ges förslag på fortsatt forskning i undersökningen.

Uppsatsens syfte var att genomföra en undersökning för att kunna bedöma om upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134 uppfyllts i våra granskade företags lämnade årsredovisningar. Utifrån vår empiriska studie bedömer vi att företagen inte uppfyller upplysningskraven i den omfattning som kunde vara önskvärd. I denna undersökning har vi gjort bedömningen att ett önskvärt resultat var att samtliga delpunkter uppfyllts. Endast 68 procent av samtliga granskade delpunkter i undersökningen för år 2006 uppfyllde kraven enligt vår tolkningsmall av de nya reglerna. Det kan vara svårt att fastställa varför det förekommer så omfattande brister på vissa områden. Efter att ha gått igenom samtliga bolags redovisningar och fördjupat oss i ämnet, drar vi slutsatsen att det kan bero på en kombination av olika anledningar. Den främsta orsaken tror vi är att företagen är ovilliga att lämna ut denna information som eventuellt skulle gynna konkurrenter. De är alltså medvetna om kraven men väljer att inte lämna fullständiga upplysningar. Denna slutsats styrks av att det i ett av de granskade företagens redovisning gick att läsa att de av konkurrensskäl valde att inte redovisa den information som standarden kräver. En annan anledning till de bristande upplysningarna kan vara att företagen inte är medvetna, eller har tillräcklig kunskap om de nya upplysningskraven. En förklaring till detta kan i så fall vara att det endast gått två år sedan de nya reglerna började gälla. Vi tror det kan behövas mer tid för att berörda parter skall bli fullt medvetna om kraven som ställs på den nya redovisningen. Detta i kombination med oviljan att i vissa fall lämna ut känslig information, tror vi kan vara största anledningarna till att vi ej kunnat se någon märkbar förbättring i vår undersökning då vi jämförde hur väl företagen uppfyllde kraven år 2005 respektive 2006. Vår bedömning av utfallet från denna undersökning är att det kan ifrågasättas om denna standard bidrar till en mer objektiv och rättvisande bild av företagens tillgångar.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Det skulle vara intressant att följa utvecklingen med fortsatta årliga granskningar för att se om någon förbättring sker i hur väl företagen uppfyller upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134. Vidare kan undersökas om regelverket behöver förtydligas för att undvika tolkningssvårigheter i upplysningskraven. Det kan även vara av intresse att granska revisorns roll beträffande de uppenbara bristerna.

7 Källförteckning

Litteratur

Artsberg, K. (2005) *Redovisningsteori – policy och –praxis*, Malmö: Liber Ekonomi

Axelman, L (2003) *IAS/IFRS 2005: En jämförelse mellan International Accounting Standards och redovisningsrådets rekommendationer*, Stockholm: Ernest & Young

Bruzelius, L & Skärvad, P-H (2004) *Integrerad organisationslära*, Lund: Studentlitteratur

Falkman, P. (2000) *Externredovisningens grunder*, Lund: Studentlitteratur

FAR FÖRLAG (2007) *Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2007*, Stockholm: FAR FÖRLAG AB

FAR FÖRLAG (2006) *Redovisningslagstiftningen 2007 med förarbeten*, Stockholm: FAR FÖRLAG AB

Hatch, M.J. (2002) *Organisationsteori Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*, Lund: Studentlitteratur

Holmström, N (2001) *Företagsekonomi – från begrepp till beslut*, Stockholm: Bonnier Utbildning AB

Jacobsen, D.J (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Lund: Studentlitteratur

Körner, S & Wahlgren, L (2005) *Statistiska metoder*, Lund: Studentlitteratur

Lönnqvist, R. (2005) *Årsredovisning i aktiebolag och koncerner*, Lund: Studentlitteratur

Lönnqvist, R. (2006) *Årsredovisning i koncerner*, Lund: Studentlitteratur

Nilsson, S-A (1998) *Redovisning av goodwill – Utveckling av metoder i Storbritannien, Tyskland och USA*, Lund: Lund University Press

Nilsson, S (2005) *Redovisningens normer och normbildare*, Lund: Studentlitteratur

Artiklar

Persson L-E & Hultén (2006) Tre ”heta” IFRS-områden, Goodwill – ett område som krävt betydande insatser, *Balans* nr 6-7, 1-4. FAR Komplet 2007-11-12

Buisman J & Malmqvist P (2005) Hur blev det med IFRS? *Balans* nr 12, 1. FAR Komplet 2007-11-12

Engshagen I (2002) Nyheter inför bokslutet *Balans* nr 11, 1-5. FAR Komplet 2007-11-12

Engshagen, I (2005) Nyheter inför bokslutet *Balans* nr 11, 1-5. FAR Komplet 2007-11-12

Jansson, T (2005) Få oväntade effekter vid övergången till IFRS *Balans* nr 3, 1-4. FAR Komplet 2007-11-12

Internetsidor

(a) Nationalencyklopedin, Objektivitet (2007-12-12)
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=274269&i_word=objektivitet

(b) Nationalencyklopedin, Subjektivism (2007-12-12)
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=318313&i_word=subjektivism

(c) Nationalencyklopedin, Extrapolering (2007-12-13)
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=O145783&i_word=extrapolering&i_h_text=1&i_rphr=extrapolering

Ernst & Young, Guide IFRS 3, (2007-11-26)
[http://www.ey.com/Global/Assets.nsf/Sweden/GuideIFRS3/\\$file/GuideIFRS3.pdf](http://www.ey.com/Global/Assets.nsf/Sweden/GuideIFRS3/$file/GuideIFRS3.pdf)

(a) KPMG, Nya IFRS-regler får stora konsekvenser, (07-11-26)
<http://www.kpmg.se/pages/100151.html>

(b) KPMG, Nya regler för redovisning av Goodwill, (07-11-26)
<http://www.kpmg.se/pages/101345.html>

Lagar

SFS 1995:1554 Årsredovisningslagen

Bilaga 1

Astra Zeneca	http://www.astrazeneca.se/ (2007-11-21)
Biolin AB	http://www.biolin.se/ (2007-11-22)
BioPhausia	http://www.biophausia.se/ (2007-11-28)
Biotage	http://www.biotage.com/ (2007-11-28)
CashGuard	http://www.cashguard.se/ (2007-11-26)
CyberCom	http://www.cybercom.se/sv/ (2007-11-27)
ElektronikGruppen	http://www.egruppen.se/ (2007-11-21)
Ericsson	http://www.ericsson.com/se/ (2007-11-28)
FeelgoodSvenska AB	http://www.feelgood.se/ (2007-11-22)
Getingegrupp	http://www.getinge.se/ (2007-11-26)
HIQ AB	http://www.hiq.se/ (2007-11-21)
Meda	http://www.meda.se/swedish/ (2007-11-27)
Ortivus	http://www.ortivus.com/en/ (2007-11-27)
Q-Med	http://www.q-med.se/ (2007-11-21)
SAAB	http://www.saabgroup.com/ (2007-11-22)
Sigma AB	http://www.sigma.se/ (2007-11-28)
SkyCom	http://www.skycom.se/ (2007-11-28)
Teliasonera	http://www.teliasonera.se/ (2007-11-27)
TietoEnator	http://www.tietoenator.com (2007-11-26)
Vitrolife	http://www.vitrolife.com/ (2007-11-26)